

4-2-9

དེ་ནས་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡི་ཤེས་ཀྱིས་འདི་རྣམས་ཅེས་གསུངས་སོ། ། གྲེ་དྲང་སྲོང་ཚེན་པོ་ཉོན་ཅིག་ ། ལྷུ་འི་སྡེ་ཚོན་སྦྱར་ཐབས་བསྟན་པར་བྱ། །

Then again Sage **Rig pa'i shes** said this words, "O Great Sage, listen. The section on methods for compounding **khanda** shall be revealed.

Затем снова мудрец (*drang srong*) Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) произнёс: «О великий мудрец, слушай! Далее следует изложить способы приготовления [лекарств] группы кханды.

དང་པོ་འབའ་སམ་ལྷུ་སྦྱར་བ་ནི། ། རྩོ་སྦྱོན་ཐང་སྦྱོན་བསིལ་ཀུན་ལྷུ་སྦྱར། ། ཚི་སྦྱོན་མཁའི་སྦྱོན་ལ་ཚར་བཏབ་པ་
ཡིས། ། ཚེ་བའི་རིགས་སྤྱ་སྤྱར་བ་ཐམས་ཅད་སེལ། ། རྩོ་ཡི་ལྷུ་བསིལ་གྱི་སྦྱོ་སྦྱོ་ཚོགས། ། བྲག་ལྷུ་ལྷུ་སྦྱར་བས་ཚད་པ་
འཛོམས། ། མ་ཚའི་ལྷུ་རི་སྦྱོན་བྲག་སྦྱོན་པ། ། རི་དང་རླངས་ཀྱི་རྩ་སྦྱགས་དར་ཡ་ཀར། ། བསེར་ལ་བ་མོས་མ་ཕོག་ཅ་ལོར་
བཅས། ། ལྷུ་མ་རྣམས་ཀུན་གྱི་མ་ཚའི་བཟང་། ། རི་རལ་གསུམ་དང་བཅད་འབྱོར་རྣམ་པ་གསུམ། ། རྩ་སྦྱགས་རི་སྦྱོན་སྦྱོ་
གོང་དར་ཡ་ཀར། ། ཨ་བི་ཤ་དང་ཚོར་སྦྱོན་ཚུ་ཅ་དང་། ། རྩོ་ཡི་ཚ་བ་གསུམ་ལ་ལྷུ་བྱ། ། བྲུ་ཀུན་ལྷུ་གང་མཁའི་སྦྱོ་ལ་
ཚར་གདབ། ། ཤ་རུས་མགོ་དང་ཡན་ལག་མ་ཀུན་གསོ། ། བཤམ་སྦྱོན་ལྷུ་དྲུང་བྱིད་ཐར་ལྷུ་དང་། ། རྩོན་ལྷུ་ལོན་ལྷུ་སྦྱོ་ཅ་
ཚོ་སྦྱག་ལོ། ། དྲུ་དོང་ག་ལྷུ་ལྷུ་དང་། ། ཨ་རུ་མཚུ་སྦྱང་བ་ཚུ་ལྷུ་བྱ། ། འཇམ་ལ་རྩོ་སྦྱོ་མཚོག་ཏུ་དཔུ་ཚུ་སྦྱོང་། ། ཐར་ལྷུ་
ལྷུ་བཅས་ཚོད་ཅ་བ་བརྟོག། ། དྲུང་བྱིད་འཕྲོད་ཅམ་ཉོང་ལེན་ཚུ་རུག་པ། ། ལྷུ་བ་ལེགས་བཏོན་ལྷུ་བདུད་ཚི་ཟར་། ། མི་
སྦྱག་མི་འབྱིང་མི་འབྱམས་ཚུ་མི་གཞོད། ། བམ་ཚུ་ཚ་གང་ལ་སོ་སོ་གཞོན་མེད། ། མཁའི་བའི་ལྷུ་མི་དོན་པག་པ་
སྦྱང་། ། བཀའ་དང་འབྲི་མཁའི་མཚོ་ཚོས་བྲག་སྦྱོན་པ། ། ལྷུ་སྦྱར་བྲུ་ཀུན་ལ་ཚར་བཏབ་པ་ཡིས། ། ལྷུ་བྲག་སྦྱོ་བྲག་མངལ་
བྲག་ཅ་ལ་ཤོར། ། ལྷུ་ལྷུ་འབྲུ་སྦྱག་མ་ལུས་གཅོད་པར་བྱེད། །

First, the compounding of **'ba'i sam khanda** involves preparing khanda made from herbs, shrubs and other cool natured medicinal ingredients. Addind **rtsi sman** and **mkhris pa** treating medicines, cures all kinds of hot disorders. **sNgo yi khanda** prepared by mixing **brag zhun khanda** with various cool natured herbs, eliminates hot disorders. **rMa rtsi'i khanda**, prepared from the leaves and roots of **re skon**, **brag spos**, **rta lpags** grown on hills and plains, and **dar ya kan**, not affected by cold wind, snow and frost, is an effective ointment for healing wounds of all kinds. **Khanda** prepared from the three kinds of **re ral**, the three kinds of **bcad 'byor**, **rta lpags**, **re skon**, **srol gong**, **dar ya kan**, **a bi sha**, **tsher sngon**, **chu rtsa** and **sngo yi tsha ba gsum** (the three hot medicinal herbs), adding **gur kum**, **cu gang** and various kind of **mkhris** (bile), heals wounds of the muscle tissues, bones, head and limbs. **bShal sman khanda** prepared from **dur byid**, **thar nu**, **sngon bu**, **khron bu**, **lcum rtsa**, **tsi stag mo**, **danda**, **dong ga**, **shri khanda** and **a ru mchu snyung** in **ba chu** (cow's urine), due to its smooth and sharp qualities, is an excellent remedy for evacuating **dmu chu**. **Thar nu khanda** prepared by extracting the essence from roots of **thar nu**, collected after harvesting time, a small portion of **dur byid**, **hong len** and **chu rug pa**, also known as **bDud rtsi zar khanda** does not cause vomiting, stagnation, excessive diarrhea and edema. It is applicable in both hot and cold seasons, and for both old and young ages. **mKhris pa'i khanda** prepared from **mi mkhris** (bile of humans), **dom mkhris** (bile of bears), **phag mkhris** (bile of pigs), **glang mkhris** (bile of oxen), **gyag mkhris** (bile of yak) and **'phyi mkhris**(marmots

bile), and **mtshe**, **tshos** and **brag spos**, with the addition of **gur kum**, stops all kinds of bleedings from the nose, lungs, uterus, ruptured blood vessels, vomiting of blood and bloody diarrhea.

Первое, приготовление «'ba' sam khaNDa». Все прохладные лекарственные травы (*sngo sman*) и лекарственные многолетники (*thang sman*) переводят в кханду. Лекарственные экстракты (*rtsi sman*) и лекарства против трипа кладут как добавку. Такие кханды устраняют все виды того, что обернулось жаром. 1. Кханда из трав «*sngo'i khaNDa*». Разные прохладные травы и *brag zhun* перевести в кханду. Это подавляет жар. 2. Кханда - бальзам для ран «*rma rtsi'i khaNDa*». Кханда из листьев и корней не побитых инеем *re skon*, *brag spos*, горного и долинного *rta lpags*, *dar ya kan* - прекрасный бальзам для любых ран. 3. Сделать кханду из трёх видов *re ral*, трёх видов «соединяющих разорванное» (*bcad 'byor*), *rta lpags*, *re skon*, *srol gong*, *dar ya kan*, *a bi sha*, *tsher sngon*, *chu rtsa* и трёх жгучих трав (*sngo yi tsha ba gsum*) с добавлением *gur kum*, *cu gang* и разных видов желчи исцеляет любые раны мышц, костей, головы и конечностей. 4. Слабительная кханда «*bshal sman khaNDa*». Сделать кханду из *dur byid*, *thar nu*, *sngon bu*, *khron bu*, *lcum rtsa*, *tsi stag mo*, *danDa*, *dong ga*, *shrl khaNDa*, *a ru mchu snyung* на коровьей моче. Мягкая, но острая, она наилучшим образом вычищает мучху (*dmu chu*). 5. «*bdud rtsi zar*» - кханда из тщательно вытянутого сока корней *thar nu*, выкопанных после сбора урожая, в сочетании с *dur byid*, *hong len* и *chu rug pa* не вызывает рвоты, распираения, мазания, отёков, применима и в жаркий, и в холодный сезон, и старикам, и молодым. 6. Кханда из желчи «*mkhris pa'i khaNDa*». В кханду из желчи человека, медведя, свиньи, быка, яка, сурка и *mtshe*, *tshos*, *brag spos* добавить *gur gum*. Это останавливает любые кровотечения - носовые, легочные, маточные, кровотечение из сосудов, а также кровавую рвоту и диарею.

བྲག་འབྲུག་ལྷན་ཁྲུག་འབྲུག་ལྷན་ཁྲུག་སྣངས་ལ། །ས་མེད་ལྷུ་བ་ལེགས་བཅོགས་མ་འདྲེགས་བསྟུ། །ཤོ་བ་མཚིན་བ་མཁལ་ཚད་
མིག་ནད་དང་། །ཚུ་འགགས་སྟུག་པོ་དུག་ཚད་སེལ་བའི་མཚོག་། །བ་གསར་དམར་སེར་ཚུ་ལ་ལྷན་བྲུ། །སྟུ་བཟ་འོར་ནད་
དུལ་ཚུ་མཚོ་ནད་དང་། །དབྱིག་དུག་ཚད་རྫོགས་ཚུ་སེར་མ་ལྟས་སྟོང་། །རྟུར་བུའི་ལྷན་འབྲས་བུ་བཅོས་བྲས་ལ། །བྲས་བ་
ལྷངས་ལ་ལྷུ་བ་ལྷན་བསྟུ། །སྟོ་ནད་བད་ཀན་བྲག་སྟུན་འདྲིལ་བ་བཤིག་། །བྲག་པའི་འབྲས་བུ་ལྷན་བུ་རམ་སྟུར། །རྟུར་
ལག་ཚུ་སེར་ཚུ་བ་ཐམས་ཅད་སྟེམ། །ར་མཉེ་ལྷ་བའི་ལྷན་བུ་རམ་སྟུར། །མཁལ་རྟེན་སྟེང་གི་ཚུ་སེར་གང་བ་
འཛོམས། །སེང་ལྷོང་ལྷན་མཚོ་ལ་མཚོག་དུ་པན། །སྟུ་བུ་ཟངས་ཚུའི་ལྷན་མཁྲིས་ནད་སེལ། །སྟུར་པའི་ལྷན་མིག་ནད་
བདུད་ཚི་ཡིན། །འབམ་པོའི་ལྷན་ལོང་འབྲས་བུ་བཤིག་པར་བྱེད། །

Brag zhun khanda, prepared by soaking **brag zhun** in water, and collecting the infusion while removing the soiled portions through a sieve, and then concentrating it without burning the ingredients, is effective for curing hot disorders of the stomach, liver, kidneys, and eye disorders, **'gags**, **bad kan smug po**, and poisoning associated with hot disorders. **Khanda**, prepared from the urine of a young reddish-yellow cow evacuates all kinds of *chu ser* disorders, including **skya rbab**, **'or**, **dmu chu**, **mdze**, precious stone poisoning, turbid hot disorders, etc. **sTar bu khanda**, prepared by boiling the fruit and removing the pit, then concentrating the decoction into a *khanda*, cures lung disorders, **bad kan** disorders and disintegrated **khrag skran** (blood tumors). Preparing khanda from the fruits of **shug pa** with **bu ram**, dries up **chu ser** disorders of the extremities due to hot disorders. **Khanda** of **ra mnye** and **lca ba** with **bu ram**, eliminates the accumulation of **chu ser** associated with cold disorders affecting the lower part

of the body, including the kidneys and the waist. **Seng ldeng** khanda is the best remedy for treating **mdze**. Preparing **khanda** from **ldum bu re ral** and **zangs rtsi** cures **mkhris pa** disorders. **skyer pa'i khanda** is like nectar for curing eye disorders. **'Bam po'i khanda** disintegrates **'bras** of the visceral organs.

7. Кханда мумиё «*brag zhun khaNDa*». Замочить *brag zhun* в воде, тщательно процедить, чтобы не попала земля, и сгустить, чтобы не пригорело. Это наилучшее средство против жара желудка, печени и почек, болезней глаз, задержки мочи, мугпо (*smug po*) и жара отравлений. 8. Перевести в кханду мочу молодой рыжей коровы. Это выводит кьябаб (*skya rbab*), ор ('or), мучху (*dmu chu*), дзе (*mdze nad*), отравление драгоценностями, мутный жар и все болезни чхусер. 9. Кханда из *star bu*. Сварить ягоды, косточки отделить, а жидкость сгустить в кханду. Это лечит болезни лёгких, бекен и разрушает кровяные опухоли трагтен (*khrag skran*). 10. Кханда из ягод *shug pa* вместе с бурам высушивает весь жар чхусер рук и ног. 11. Кханда из *ra mnye* и *lca ba* с бурам подавляет холодный чхусер нижней части тела, поясницы и почек. 12. Кханда из *seng lden* отлично помогает при болезни дзе (*mdze nad*). 13. Кханда из *ldum bu [re ral]* и *zangs rtsi* устраняет болезни трипа. 14. Кханда из *skyer pa* - нектар при болезнях глаз. 15. Кханда из *'bam po* разрушает злокачественный дре внутренностей (*khong 'bras*).

དུ་བ་རྩ་སྐྱངས་སྣ་ཚེའི་ལྷ་ལ། བྱི་ཏང་ག་དང་ཤིང་ཀུན་ཙེ་ཏྲ་ཀ། འུག་སྣ་སྣུར་བས་སེན་ཚོར་ཤ་བག་སེལ། །

Adding **byi tang ga**, **shing kun**, **tsi tra ka** and various kinds of **dug** to the **khanda** prepared from **dwa ba**, **rta sbangs** (horse dung) and **sbru rtsa** cures acne and vitiligo.

16. Кханда из *dwa ba*, конского навоза и *sbru rtsa* с добавлением *byi tang ga*, *shing kun*, *tsi tra ka* и разных ядов устраняет угревую сыпь (*srin thor*) и щатра (*sha bkra*).

དེ་སོགས་ལྷ་ཚེའི་སྣ་ཚེན་སྣུར་བའི་ཐབས། །ས་བཤལ་བྲམ་བྲམ་བརྩུངས་བཙོས་ཁུ་བ་བཏོན། །རྩ་མས་ལེགས་བཙོགས་གཙང་མའི་རྩ་ནང་བསྐྱ། །མ་འདྲེགས་དགྲུག་ཅིང་སྣོ་མ་སྣུ་ནག་ཅན། །དེ་དུས་ཕོག་ལ་ཐེགས་གཅིག་དོ་སྤོང་སྣུག་དེ་གང་དེའི་དུ་བརྩུབ་ན་ཚོས་ཚད་ཡིན། །མཐའ་ཡི་འདྲེགས་བ་མི་བཏང་དོད་ལུར་བཙོལ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

The methods for preparing these **khanda** are as follows: Clean the soiled portion of the ingredients, smash them roughly, and boil them in water to extract their essence. Sieve the decoction through the tail hair of an animal into a clay pot, subsequently boil it and stir well, without overheating it. When it turns into a paste-like concentrate with dark bubbles, it is time to remove the pot and place a drop of the concentrate on a stone. On cooling down, if it can be rolled, this indicates that the boiling process has reached its standard level. Store it warm, once the burned portions have been removed from around the pot." Thus it was said.

Методика приготовления этих и других лекарств группы кханда. [Сырьё] промыть, грубо измельчить, сварить и слить сок. Тщательно процедить через волосяное сито, чистую часть сгустить в горшке. Мешать, чтобы не пригорело. Когда станет как кашлица и пойдут тёмные пузыри, капнуть на [холодный] камень, если после остывания она скатывается в шарик, значит хватит варить. То, что пристало к стенкам не берут, положить на хранение тёплым.» Так сказано.

བདུད་ཅི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་ཁ་རྒྱུ་ལྷེ་ཚན་བསྟན་པའི་ལཱུ་སྟེ་དགུ་པའོ།།

This is the ninth chapter, which reveals the section on *khanda*, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.

Это девятая глава «Группа кханды» из «Экстракта амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».